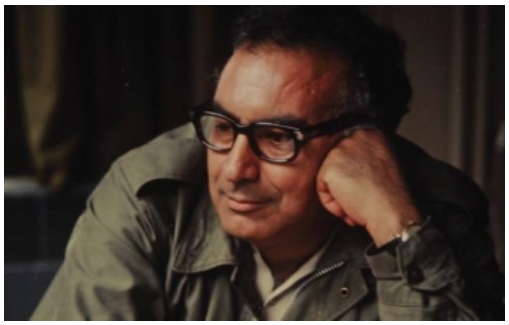
ΠΑΝΤΙΣΡΑ
αντικαπιταλιστικη • ενημερωση

Ο Κεμάλ δεν ήταν μόνο ένας σπουδαίος συγγραφέας αλλά κι ένας ανυπότακτος, ελεύθερος άνθρωπος κι ας φυλακίστηκε τόσες φορές για την πολιτική του δράση, κι ας γνώρισε την πείνα και την ανέχεια. Το σίγουρο είναι ότι και στα χρόνια που έρχονται θα τον διαβάζουμε, θα τον θαυμάζουμε και θα τον μαθαίνουμε.

της **Μαριάννας Τζιαντζή**

Μεγάλη απώλεια» συνηθίζουμε να λέμε όταν πεθαίνει ένας σημαντικός δημιουργός. Στην περίπτωση όμως του συγγραφέα Γιασάρ Κεμάλ, που πέθανε το περασμένο Σάββατο στα 92 του χρόνια, μπορούμε να πούμε ότι η μεγάλη απώλεια αφορά όσους δεν έτυχε να διαβάσουν τίποτα δικό του.

Ό,τι ήταν ο Νερούντα για τους Χιλιανούς, ο Σαραμάγκου για τους Πορτογάλους ήταν κι ο Κεμάλ, όχι μόνο για τους συμπατριώτες του, αλλά και για όσους έστω και λίγο τον γνώρισαν μέσα από τα βιβλία του, που έχουν μεταφραστεί σε 26 γλώσσες. Οι δύο πρώτοι τιμήθηκαν με Νόμπελ, για το οποίο είχε προταθεί και ο Κεμάλ, αλλά αποκλείστηκε ύστερα από παρέμβαση τουρκικών παραγόντων, όπως γράφτηκε στον τουρκικό Τύπο μετά το θάνατό του. (Όπως είχε συμβεί και με τον Νίκο Καζαντζάκη.) Στην Ελλάδα κάποια από τα περίπου 40 βιβλία του κυκλοφορούν σε πολύ καλές μεταφράσεις, όπως ο Θρύλος των χίλιων ταύρων (μτφρ. Πέτρος Μάρκαρης), ο Τσακιτζής (μτφρ. Θωμάς Κοροβίνης), ενώ μια νουβέλα και τρία μυθιστορήματά του έχει μεταφράσει ο κωνσταντινοπολίτης λόγιος Παναγιώτης Αμπατζής.

Όλη η Τουρκία θρήνησε το θάνατο του κουρδικής καταγωγής συγγραφέα. «Δάσκαλό» του τον χαρακτήρισε ο Ορχάν Παμούκ. Τον έθαψαν στην Κωνσταντινούπολη πλάι στην πρώτη του γυναίκα, με την οποία είχαν ζήσει 50 χρόνια μαζί, ενώ η δεύτερη γυναίκα του σκόρπισε πάνω από το μνήμα μια χούφτα χώμα από την Κιλικία, καθώς εκεί βρίσκεται το μικρό χωριό όπου μεγάλωσε ο Κεμάλ. Κάποιοι παρατήρησαν ότι η Τουρκία έπρεπε να είχε κηρύξει εθνικό πένθος για το θάνατο του συγγραφέα, όπως εξάλλου είχε κάνει φέτος τον Ιανουάριο όταν πέθανε ο σαουδάραβας βασιλιάς Αμπντουλάχ.

Το να πούμε ότι ο Γιασάρ Κεμάλ έφυγε πλήρης ημερών θα ήταν κοινοτοπία. Έφυγε πλήρης δημιουργίας, φιλίας, αγάπης, αγώνων, εικόνων, χρωμάτων, μουσικών. Μικρό παιδί ευτύχησε να γνωρίσει τους μεγάλους περιπλανώμενους ραψωδούς της εποχής του, να αποστηθίσει

πανάρχαια έπη, να πετάξει με τα φτερά της ποίησης, όπως ευτύχησε να δει τους αετούς να πετούν στον ουρανό της Κιλικίας. Διαβάζοντας π.χ. τη Θυμωμένη θάλασσα, διαπιστώνουμε ότι ο Κεμάλ ήταν ένα παιδί της φύσης προτού η πολιτισμένη Δύση γνωρίσει τον όρο «οικολογία». Τα μυρμήγκια, οι μέλισσες, τα ζουζούνια, τα φυτά, το νερό και το χώμα ήταν αντικείμενα των παρατηρήσεων και των παιχνιδιών του, όπως εξομολογείται στα Χρώματα της ζωής και της γραφής (μτφρ. Μαρία Κουρούκλη, εκδ. Θεμέλιο), μια μακρά αφήγηση του συγγραφέα σε γάλλο δημοσιογράφο που έγινε το 1990. Αυτό το συναρπαστικό κείμενο είναι μια πολύτιμη αυτοβιογραφία, ένα κλειδί για να κατανοήσουμε όχι μόνο το έργο του Κεμάλ, αλλά και την αξία που έχει ο λόγος ιδίως στις δύσκολες εποχές:

«Η γλώσσα είναι σε θέση να ανανεώσει την ανθρωπότητα και να την κάνει ομορφότερη. Η γλώσσα θα δημιουργήσει νέους κόσμους, θα καταστρέψει άλλους» λέει ο Κεμάλ. Δεν εννοεί τη γλώσσα ως μέσο, αλλά «σαν φορέα μιας ακαταμάχητης δύναμης», δηλαδή της σκέψης και της φαντασίας.
Αν δεν γινόταν συγγραφέας, θα γινόταν λαϊκός περιπλανώμενος ποιητής, ένα «επάγγελμα» που οι συγχωριανοί του είχαν σε μεγάλη υπόληψη μια εποχή κατά την οποία η προφορική παράδοση ήταν πανίσχυρη: κανείς δεν ήξερε γραφή και ανάγνωση στο χωριό του Κεμάλ, ούτε καν ο ιμάμης!
Πολύ λίγα χρόνια φοίτησε ο Κεμάλ στο σχολείο, όμως πολλοί θα πλήρωναν όσο-όσο για να σπουδάσουν στα «πανεπιστήμιά του», για να αποκτήσουν εκείνες τις πολύτιμες εμπειρίες που ενσωματώθηκαν στο συγγραφικό έργο του. Κυνηγημένος λόγω της πολιτικής του ένταξης, στις αρχές του 1950, δεν μπορούσε να στεριώσει σε δουλειά πάνω από δύο εβδομάδες: η αστυνομία τον ξετρύπωνε και ο Κεμάλ ξαναβρισκόταν στο δρόμο. Μαθητής γυμνασίου στα Άδανα, γνωρίζει σοσιαλιστές εργάτες και διανοούμενους. Μερόνυχτα συζητά μαζί τους, διαβάζει βιβλία που του δίνουν, μαθαίνει ό,τι δεν θα μάθαινε ποτέ στο σχολείο. Διαβάζει με βουλιμία ξένη λογοτεχνία και ό,τι σοσιαλιστικό βιβλίο ή έντυπο πέφτει στο χέρι του, ανάμεσά τους και το Κομμουνιστικό μανιφέστο που τότε κυκλοφορούσε σε δακτυλογραφημένα αντίτυπα.

«Ντελί-Κεμάλ» τον φώναζαν στο χωριό του, ένα παρατσούκλι για τα ζωηρά, τα ατίθασα παιδιά, αλλά και για τους «μεγάλους», όσους ξεχωρίζουν. Ο Κεμάλ δεν ήταν μόνο ένας σπουδαίος συγγραφέας αλλά κι ένας ανυπότακτος, ελεύθερος άνθρωπος κι ας φυλακίστηκε τόσες φορές για την πολιτική του δράση, κι ας γνώρισε την πείνα και την ανέχεια. Το σίγουρο είναι ότι και στα χρόνια που έρχονται θα τον διαβάζουμε, θα τον θαυμάζουμε και θα τον μαθαίνουμε.

Πηγή: **prin.gr**